

Уважаеми ученици от СОУЕЕ “Св. Константин-Кирил Философ”, град Русе,

С вълнение прочетох вашите творби (общо 31), събрани в сборника, посветен на 100-годишния юбилей от връчване Нобеловата награда (за химия) на Мария Кюри. Безспорно всички вие, които сте застанали пред белия лист, за да споделите възхищението си пред жената, ученият, майката, учителят и ръководителят М.Кюри, сте съпреживели редуващите се щастливи и трагични моменти от живота ѝ, който по неповторим начин съчетава величие и скромност.

В есетата, докладите и интерпретативните съчинения, заедно с отбелязване на основните моменти от живота на Мария Кюри, вие сте изразили и свои виждания, впечатления, заключения и това е много ценно във вашите творби. Ще обобща някои от тези пасажки, като ще използвам цитати от вашите творби без претенции, че съм обхванала всичко.

В есето на **Преслава Градева** – 7 а клас четем: “Кой би могъл да си представи, че младата полякия ще внесе революционни промени във физиката, химията и световната медицина. Изправена пред свят, в който доминираща роля има мъжът, тя успява да напредне повече от всички други жени преди нея. Мария Кюри е първата жена защитила докторат, първата и единствена жена, спечелила две Нобелови награди, първата жена-преподавател, професор и ръководител на лаборатория (катедра) към Сорбоната, първата майка (носител на Нобелова награда), чията дъщеря също е носител на Нобелова награда.”

Да, никой предварително не може да знае, какви потенциални възможности се крие във всяко дете, във всеки ученик, във всеки човек. Но съчетанието от вродени и придобити качества, съпроводени с усилено трудолюбие, могат да доведат до високи резултати, които носят полза на обществото и вътрешно удовлетворение на личността.

“Няма без явно усилено трудолюбие нито таланти, нито гении.” – Д. Менделеев. С този цитат започва есето си **Николай Николаев** - 9 д клас и добавя: “Посредственият човек се грижи за това как да убива времето си, а талантливият се стреми да го използва. Така Мария Кюри става пионер в областта на радиологията и първият носител на две Нобелови награди.”

Времето, този изключително ценен ресурс на човека, оползотворяваме ефективно вървейки напред в нашето личностно развитие или го “убиваме” в безделие, използвайки наркотици или алкохол. Въпрос на избор. Всеки е свободен и лично отговорен за резултатите в своя живот.

Есето на **Николай** завършва така: “Днес няма да я видим забързана към университета. Няма я. Но тя живее сред нас, учейки ни на последователност и поглед в бъдещето...”

Да, така е. Човек продължава да живее чрез идеите, които е защитавал през земния си живот, чрез делата си, когато те са служили на доброто и общото благо. Последователност, трудолюбие, отговорност за бъдещето. Това са идеи, които не умират.

Истинска изненада е есето “Тя ме накара да вярвам” на **Магдалена Неделова**, 10 клас. Изпълнено с разсъждения, които са връзка между възхищението от качествата на М.Кюри и това как съвременният човек трябва да намира своя път във все по-сложния заобикалящ ни свят: “Всъщност не трябва да съществува думата “невъзможно”. Трябва да се замени с “трудно постижимо”. Едно чудесно послание на млад човек. Няма значение дали си учен, директор на училище, баскетболист или работник в завод. Стремейки се с трудолюбие, добросъвестно поведение, усъвършенстване, състезавайки се сам със себе си, ти ще постигнеш удовлетворение от собствения си живот.

Колко е важно да се преодолее страха и да се борим с предрасъдците, се вижда в следния цитат в есето на **Ралица Стоянова**, 12б клас: “Така както “разбива” атомното ядро-структура, дълго време смятана за неделима и инертна, великата жена-учен разбива стереотипите на този консервативен свят.”...”Действията на Мария носят универсални

послания. Именно те ни подсказват как трябва да възприемаме науката – с любов към самата нея, с искрен и безкористен интерес” – завършва есето си **Ралица**.

Тонина Тихомирова, 7 клас, с възхищение споделя:”Тя не се спира пред финансовите трудности, бори се упорито и се стреми към съвършенство. Мария е жена с огромен интелектуален потенциал. Скромнен човек, тя не търси признание или похвала за постиженията си. Тя казва:” Аз никога не виждам това, което е било направено, виждам само това, което остава да бъде направено”... “Бъдете по-малко любопитни към хората и по-любопитни към идеите им”. Най-отличителното ѝ качество е себепожертвователност...Тя раздава за медицински цели дори единствения грам радий, който е притежавала и сама добила след преработване на толкова много тона руда.” Една точна преценка. Способността за себепожертвователност е ярък признак на духовно извисените личности. Жертвостта е точният критерий за любов към науката, към семейството, към обществото. Всеки уважаващ истински себе си човек търси и развива непреходните човешки ценности.

Симона Георгиева искрено споделя в есето си:”Чрез участието ми в конкретния проект, Мария Кюри ме научи на нещо важно (нейното изказване, което много ми харесва):”Животът не е лесен за никого от нас. Но какво от това? Трябва да запазим постоянството и най-вече доверието в себе си. Трябва да вярваме, че сме надарени с нещо и че това нещо трябва да бъде постигнато.”

Тази фраза на Мария Кюри се среща често във вашите творби, драги ученици. Радостно е, че вие я възприемате като ориентир. Усеща се разбирането ви, че човек сам е творец на съдбата си, оползотворявайки по най-добрия начин съчетанието от обективни и субективни предпоставки, заложили във всеки индивид. Няма значение с какво ще се занимавате професионално. Важното е да имате усещането, че сте направили всичко по силите си, че сте дали най-доброто от себе си, че не сте изменили на духовните ценности.

“Възхищавам се на Мария Кюри. Цяло чудо е, че е успяла да влезе в Сорбоната и все пак да стане една от най-известните жени на всички времена”- пише **Гергана Лазарова**, 9 в клас, в есето си.

“Тя остава в историята не само с откритията си, но и със силната си воля. След толкова трагични загуби, тя е изцяло отдадена на науката до смъртта си” – завършва есето си **Светослава Гатева**, 9 в клас. За личностите със силен характер, трудностите се превръщат в стъпало в тяхното духовно израстване.

“Мечтай, желей, поставяй си цели, споделяй ги, не мисли, върви, върви и не спирай. Върви бавно и славно по пътя към победата!” С тази арменска пословица започва есето си **Алис Артюнян**, 9 в клас, и колко точно тя приляга към живота на Мария Кюри.

“През цялото си съществуване човечеството непрекъснато е било повлиявано от науката. Десетки неща в нашето ежедневие ние приемаме за даденост, но всъщност те са резултат от дългогодишния труд на много учени. Едва ли има човек, който може да си представи живота без електричество, без телефон, без автомобил, без лекарства. Редица учени са били преследвани заради своите идеи и научна работа, но в резултат на тяхната всеотдайност и гениалност, човечеството е постигнало много.

Една от най-известните жени в историята на науката е Мария Склодовска-Кюри, която доказва, че жените са равни на мъжете по талант и гениалност” – започва есето си **Моника Бойчева**, 9д клас.

Най-често не се замисляме, колко е важен трудът на учените за обществото. В този дух е финалът на доклада на **Виктор Кирилов**, 10б клас:”Мария Кюри със своите постижения е една от многото звезди на научния небосклон, която осветява мрака на непознатото и новото. Нейното име ще остане в световната история не заради многото си награди, научни степени или произход, а заради това, което тя е направила и дала на света!”, както и пасажът от есето на **Михаела Стоянова**, 10б клас: “Тя е допринесла за важни открития, без които светът сега

може би нямаше да е същият! Много хора биха сметнали, че тя е скучна и безинтересна личност, докато не разберат какви велики дела е извършила!”

“Мария Кюри за мен е пример за подражание. Тя прекарва много време в лабораторията, но винаги е намирала време и за децата си.” **Мария Чебанова**, 10г клас, вижда в Мария Кюри не само учения, но и всеотдайната майка, която има твърде прогресивни за времето си възпитателни принципи. Тя дава пълна свобода на децата си сами да избират какво да учат и с какво да се занимават, защото знае колко е важно да следваш мечтите си.

С преклонение пред тази велика мечтателка завършва есето си **Катерина Янкова**, 10б клас: “През това време за мъжете е било присъщо да развиват кариера, а жените - да гледат придимно домашната работа. За Мрия е било изпитание да излезе от ролята на домакиня и да посвети живота си в постигане на мечните си:

“Да черпим от живота мечти, да даваме на мечтите живот!”

Тези нейни думи са от голямо значение за мен, защото всеки човек трябва да вярва в мечтите си и да прави всичко възможно, за да ги постигне! Мария Кюри е искала да докаже на хората, че е силна и умна жена, затова днес името ѝ е издигнато на пиедестал, заслужаващо почит и уважение!!!”

Полина Стойнова, 10в клас, споделя: “Изследванията на Мария Кюри оказват значително влияние и извън света на физиката. Тя очертава пътя на нови възможности и доказва, че жените са равни пред мъжете в обществото.”

Въпросът за личния избор на човека в живота, **Александрина Петрова**, 10 г клас, разглежда така: “Мястото на жените – в кухнята? Или в космоса, или в лабораторията? Феминизъм, еманципация и научен прогрес. Едни излизат на протест, за да горят сутиените си пред насъбралата се публика, а други работят над сериозни проблеми и движат науката напред без излишна показност, но със заслужено признание.” И още: “Днес има много действащи организации, които носят нейното име. Мария Кюри се е превърнала в символ на тредолюбие, упоритост и себеотрицание.”

Разсъждавайки върху осъществяване на мечтите и ролята на жените в обществото, **Симона Стойнова**, 10 г клас, споделя: “Мария показва, че нищо не е невъзможно, че с труд можеш да постигнеш всичко. Някой замислял ли се е, как повечето жени се отказват от кариерата си, за да създадат семейство? Не мисля, че това е правилно, не трябва да се отказваме от мечтите си.”

Невена Антонова, 10 в клас, завършва есето си така: “Най-хубавото е, че прави всичко това, без да очаква лична полза за себе си”, а **Пламена Трифонова**, 12 б клас, използва в есето си една фраза на Алберт Айнщайн, която много точно определя неподправената безкористност на Мария: “Измежду всички прочути смъртни тя единствена не е покварена от славата.”

Безкористност и последователност са акцентите в доклада на **Свилен Симеонов**, 10 б клас: “Редовните публикации и преподавателска дейност са неразделна част от живота на Мария Кюри, наред с грижите за семейството и научните изследвания.”

В краткото си, но емоционално есе, **Панайот Панайотов**, 10 д клас, засяга темата за свободата, така важна за творческата личност: “Отраснала в Полша, тя се учи да цени свободата по един специален начин и я следва като свой пътеводител. Мария намира своето място в науката, именно там, където е най-чисто и откровено проявлението на човешката свобода. Сега много жени учени се изявяват в сферата на медицината и физиологията. Позицията на жените в науката отдавна е затвърдено, но с времето трябва да се запази, защото съм сигурен, че те винаги ще работят за благо на човечеството.”

И големите личности не остават незасегнати от трагичното в живота.

”По ирония на съдбата, сиянието на радиоактивните вещества, което Мария разкрива за света, осветявайки непознати кътчета от науката, отнема живота ѝ – тя умира от левкемия. За съжаление често такава е участта на тези, които се осмеляват да преминават граници,

дръзко да се взират в твърде ярката светлина на познанието” – отбелязва в есето си **Ренан Исмаилов**, 10 г клас.

“Рядко се ражда човек с нейните качества, умения и знания” – четем в есето на **Пламена Трифонова**, 12 б клас. В тази насока **Цвета Петрова**, 12 клас, отбелязва: “Мария Кюри е била изключително отдадена на работата си и учението си - качество, което днес трудно се намира.”

Всяка епоха създава своите неповторими герои. Мария Кюри е учен първопроходец. Тя е едно невероятно съчетание на вродени и придобити качества на характера, които са резултат от семейната среда, високите изисквания и точните критерии на оценка в образователната система на тогавашното време както в Полша, така и във Франция.

В есето си **Ренан Исмаилов** обобщава: “Мария Кюри се е превърнала в образ на смелост, трудолюбие, непреклонност, безкористно отдаване в името на човешкия възход. Нравствените ѝ критерии са модел за подражание на всички учени, които успяват да превъзмогнат себе си в търсене на познание за истината. Действията ѝ подсказват как трябва да се твори наука – с любов към красотата на самата наука, с искрен и безкористен интерес към финната и заплетена логика на всичко около нас.”

И може би е време да отбележим, че в тази сложна амалгама от качества, които правят Мария Кюри изключителен учен, има още нещо много важно – любовта ѝ към Пиер. Окриляна от тази любов, със неговото съдействие тя започва изследователската си работа. Дори след смъртта му, тя продължава да чувства неговата опора и присъствие. При получаване на втората си Нобелова награда, Мария не пропуска да благодари от името на двамата.

Уважаеми ученици, участието ви в проекта “ 100 години от връчването на втората Нобелова награда (за химия) на Мария Кюри “ и в конкурса на фондация “Вигория”: “Запознайте се с живота и дейността на Мария Кюри” е може би за някои от вас първото докосване до вълнението, познанието и вдъхновението, което носи със себе си личността на Мария Кюри. Но аз съм сигурна, че в бъдеще вие ще се връщате отново и отново към идеите, с които е свързано това име.

Кои сме ние? В каква насока ще се развие даден човек, зависи както от неговите вродени качества, така и от обкръжаващата среда – какво чете, какви идеи допуска до себе си и обслужва. Като част от квантовия свят, където всичко е взаимосвързано, всеки човек е детерминиран от заобикалящата го среда, но в същото време всеки човек е важен фактор за въздействие върху тази среда.

Ще завърша с думите на проф. Минко Балкански: “ Доброто за България, а и не само за нея, е образованието. То обобщава всичко онова, към което се стремим. Ако имаме добри техници, инженери, интелигентни, културни хора, страната ще цъфти.”

Пожелавам ви успех, драги ученици,

Мария Добрева

Март, 2013 г.
София